

Kriza je močnejše udarila po izvoznikih

Bonitete Direktorica Ajpesa Mojca Kunšek o tem, kako je covid-19 zaznamoval bonitetne ocene podjetij

- Lanske okoliščine odsevajo v povečanju možnosti za neplačilo v letu 2021.
- V prvem polletju letos je začetih stečajnih postopkov manj kot lani ali predlani.
- V vsaki zaostreni situaciji v gospodarstvu postanejo podjetja previdnejša.

Damjan Viršek

Pandemija novega koronavirusa je močno premešala karte v gospodarstvu, nekatere dejavnosti je precej prizadela, druge je celo spodbudila. Ob objektivnih okoliščinah pa je na pokoronski ekonomski položaj podjetja vplivala tudi njegova prilagodljivost, »nos« za pravilne odločitve. Vse to se zdaj izraža na bonitetnih ocenah. O tem, kako se je slika gospodarskega zdravja v tem času spreminjala in spremenila, kako je s plačilno disciplino, likvidnostjo, previdnostjo in zaupanjem v odnosih med poslovnimi partnerji, smo se pogovarjali z Mojco Kunšek, direktorico Ajpesa.

Po začetnem šoku, ki ga je sprožila kriza covid-19, se je gospodarstvo v zadnjih četrletjih vrnilo v rast. Kako se to izraža v bonitetah podjetij?

Bonitetna ocena podjetja je določena na podlagi izračunane verjetnosti, da bo pri konkretnem podjetju prišlo do neplačila oziroma insolvenčnih dogodkov. Osnova za določitev ocene so računovodski izkazi. Vse, kar vpliva na poslovanje in se izraža v kazalnikih dobičkonosti, likvidnosti, zadolženosti, učinkovitosti upravljanja obratnega kapitala, produktivnosti, se kaže tudi v pripisani bonitetni oceni. Ker so bili rezultati poslovanja slovenskega gospodarstva za leto 2020 slabši kot leto prej, tako po obsegu industrijske proizvodnje kot tudi po realiziranih čistih prihodkih od prodaje in čistem dobičku, se je to odrazilo v povečanju povprečne napovedane verjetnosti neplačila za leto 2021. Kreditno tveganje je se tako zaradi pandemije v splošnem povečalo, vendar negativnih posledic niso čutila vsa podjetja enako, zato se je povečala diferenciacija med dobrimi in slabimi podjetji.

Kakšne so razmere na področju plačilne discipline in kreditnega tveganja v slovenskem gospodarstvu?

Naši podatki kažejo, da je stanje stabilno. V letošnjem prvem polletju je število začetih stečajnih postopkov (530) nižje kot v istem lanskem (566) ali predlanskem obdobju (646). Enako velja tudi za dolžnike, ki so imeli več kot pet dni v mesecu neprekinjeno blokirane transakcijske račune. Po podatkih

Gospodarstvo je lani okrepilo likvidnostne rezerve ter dodatno zmanjšalo zadolženost in odvisnost od bančnega sektorja, pojasnjuje Mojca Kunšek. FOTO VORANC VOGEL

za junij 2021 je bilo v blokadi 2719 pravnih oseb, v času pred epidemijo, februarja lani, pa 3553, njihove neporavnane obveznosti so znašale 122,7 milijona evrov, kar je 28 odstotkov manj kot februarja lani.

Na kaj morajo biti pozorna podjetja, ki so dejavna na tujih trgih? Kako so se bonitetne razmere spremenile pri njihovih partnerjih?

Zaradi zaprtja tujih trgov so bila izvozna podjetja povprečno bolj prizadeta kot tista, ki več prodajo doma. Podjetja morajo biti še posebno previdna pri poslovanju s partnerji, ki delujejo v panogah, ki jih je kriza najbolj prizadela. To so predvsem storitvene dejavnosti, katerih opravljanje je bilo prepovedano oziroma močno omejeno – na primer turistična dejavnost in tudi dejavnost prometa. Smiselno je, da podjetja še pogosteje in bolj natančno preverjajo tekoče finančno stanje partnerjev in njihove bonitetne ocene ter temu prilagajajo svoje limite za poslovanje oziroma pravočasno zagotovijo zavarovanja za svojo izpostavljenost.

Kako pomembni so bili za ohranitev bonitetne ravni v podjetjih različni ukrepi države, na primer sredstva za ohranjanje zaposlenosti, nadomestila izpadlega prihodka, dodatne možnosti za zavarovanje kreditnih tveganj in

podobno?

Ukrepi države so gotovo pripomogli k ohranjanju kreditne sposobnosti, predvsem pri najbolj prizadetih podjetjih. Finančne spodbude so prejela podjetja, ki so utrpela večji padec prihodkov. V turističnem sektorju je država poskrbela za povečanje povpraševanja tudi s turističnimi boni, v dejavnosti prometa s spodbudami, večina podjetij pa je koristila državno podporo iz zagotavljanja dela. Pri tem je treba poudariti, da je ukrepe državne pomoči koristila približno polovica gospodarskih družb, kar kaže na to, da nekaterih epidemija ni bistveno prizadela. Pri teh podjetjih ukrepi tudi niso neposredno vplivali na kreditno tveganje.

Kaj bi se zgodilo na področju likvidnosti, če teh ukrepov ne bi bilo?

Če ukrepov ne bi bilo, bi to najbolj vplivalo na povečanje brezposelnosti, posledično pa tudi na poslabšanje gospodarske slike celotne države. Prav tako bi se v najbolj prizadetem delu gospodarstva precej povečalo število insolvenčnih dogodkov, posledično bi to vplivalo tudi na poslovanje dobaviteljev teh podjetij. Prav tako bi se povečal znesek neporavnanih obveznosti in blokad transakcijskih računov, poslabšala bi se celotna plačilna disciplina. Padec BDP bi bil gotovo večji, počasnejše

in bo na tem področju treba še nekaj časa zagotavljati državne pomoči. V srednjeročnem obdobju se bo pokazalo tudi, ali so se navade potrošnikov spremenile in ali se bodo zaradi tega morale posamezne gospodarske dejavnosti še bolj prestrukturirati, saj pri nekaterih podjetjih določena prestrukturiranja poslovanja že opažamo.

Katera podjetja so najbolj postavljena tveganju poslabšanja bonitetnega položaja, če gospodarsko okrevanje ne bo tako močno, kot predvidevamo?

Če bo gospodarska aktivnost skromnejša od predvidene, se bo to najbolj izrazilo v poslovanju podjetij iz cikličnih gospodarskih sektorjev, saj je njihovo poslovanje bolj odvisno od faze gospodarskega cikla oziroma z rastjo ali padcem BDP. Med ciklične sektorje sodijo preskrba s surovinami, proizvodnja in prodaja trajnih potrošnih dobrin, finančni sektor ter nepremičninski sektor. Zelo pomembna bo seveda tudi hitrost okrevanja turističnega sektorja, ki precej vpliva na raven BDP države.

Se je z izkušnjo krize zaradi covid-19 spremenil odnos podjetij do tega, kako pridobivajo bonitetne informacije o svojih partnerjih?

Ob vsaki zaostreni situaciji v gospodarstvu postanejo podjetja previdnejša, saj se negotovost glede prihodnjega poslovanja poveča. To se izraža v nižji stopnji investiranja in sprejemanju ukrepov za stroškovno optimizacijo poslovanja. Prav tako podjetja večjo pozornost namenijo obvladovanju tveganj, ki so v kriznih razmerah še težje obvladljiva. Tako opažamo, da podjetja bolj pogosto preverjajo tekoče poslovanje partnerjev in njihovo boniteto ter ugotovitve ustrezno vključujejo v proces sprejemanja odločitev, na primer s prilagoditvijo limitov za poslovanje.

So podjetja previdnejša v poslovnih stikih s partnerji, ki jih še ne poznajo?

Gotovo je precej lažje poslovati s preverjenimi poslovnimi partnerji z daljšo skupno zgodovino sodelovanja. V primeru novih poslovnih partnerjev je treba zaupanje šele vzpostaviti, zato se podjetja za preverjanje odločajo bolj pogosto in poglobljeno. Glede na razmere, v katerih smo, lahko postane tudi spremljanje sedanjih partnerjev poseben izziv, še posebno če podjetje izhaja iz najbolj prizadetih dejavnosti. Čeprav imajo pomembno vlogo pri preverjanju finančni podatki, napovedi in kazalniki, ne gre zanemariti poslovnega odnosa, ki si ga s poslovnim partnerjem v letih sodelovanja zgradil, z novim poslovnim partnerjem pa stopaš v še neznan razmerje.

Če ukrepov ne bi bilo, bi to najbolj vplivalo na povečanje brezposelnosti, posledično pa tudi na poslabšanje gospodarske slike celotne države.

bi bilo tudi okrevanje. Nekatera podjetja bi gotovo nehala poslovati. Podatki o lanskem poslovanju gospodarstva kažejo, da je to okrepilo likvidnostne rezerve ter dodatno zmanjšalo zadolženost in odvisnost od bančnega sektorja. Prav tako pa tudi ni bilo večjega vključevanja v sistem negotovinskega poravnavanja obveznosti, to je pobot.

Kako bo na gospodarstvo vplivalo postopno opuščanje državnih podpornih ukrepov iz prvega obdobja pandemije?

Pandemija bo s precepljenostjo prebivalstva postala bolj obvladljiva, zato ne bo več razloga, da bi bilo opravljanje posameznih dejavnosti prepovedano. Državne ukrepe bodo postopno opuščali, pri čemer bo nujen segmenten pristop, saj bodo storitvene dejavnosti potrebovale dalj časa za okrevanje